

Tillie Martinussen
Suleqatigiissitsisut sinnerlugit Inatsisartunut ilaasortaq

§ 37 naapertorlugu apeqqummut nr. 249 2018-imut akissuteqaat

Tasiilami imminut toquttarnermik pitsaaliuineq pillugu apeqquqteqaravit qujanaq.

08-10-2018
Suliap nr. 2018 - 19411
Allagaatit nr. 8788954

Postboks 1160
Oqarasuaat: 34 50 00
Fax: 34 55 05
3900 Nuuk

Email: pn@nanog.gl
www.naalakkersuisut.gl

- 1. Tasiilap napparsimaviani atorfiit suut inuttaqanngillat imaluunniit pilersinneqalersaarpat unnuakkut ullukkulluunniit aamma imaluunniit sapaatip akunnerata naanerani imminut toqunniartunut upalungaarsimaneq pigineqassappat imminut toqunniartut uninngatillugit imaluunniit imminut toqunniarlutik siorasaarisimatillugit?**

Maannakkuugallartoq Tasiilap peqqissaaviani aningaasaliissutit malillugit atorfiit tamarmik inuttaqarput. Innuttaasut napparsimasut qanoq ilisukkulluunniit peqqinnissaqarfimmut attaveqarsinnaaniassammata aamma katsorsarneqarsinnaaniassammata kiisalu Tasiilami napparsimmavimmi unitsinneqarsinnaaniassammata Tasiilami napparsimmavimmi atorfiit akuerisaasut atuuttarput. Katsorsaanissamik immaqalu timikkut tarnikkulluunniit napparsimasunik unitsitsinissamik pisariaqartitsineq tamatigut nakorsap naliliineranik tunngaveqartassaaq. Napparsimasunik imminut toqoratarsinnaasunik imaluunniit imminut toqoriarsimasunik paaqqutarinnittunik/katsorsaasunik sulisoqanngilaq.

- 2. Peqqinnisaqarfimmi periutsit eqqortut suuppat, meeraq, inuusuttoq inersimasorluunniit imminut toqoriarsimasoq napparsimavimmut eqqunneqarpat imaluunniit imminut toqunnissaminut ulorianartorsiorpat?**

Nuna tamakkerlugu malittarisassiorpoq, taannalu akissummut uunga ilanngunneqarpoq.

Ilanngullugu eqqaaneqarsinnaavoq massakorpiaq Tasiilami imminut toqussimasoqartillugu imminulluunniit toqunnissamik siorasaarisoqartillugu iliuuserineqartartussat pillugit susassaqarfiit akimorlugit suleqatigiissitani suleqatigiittoqarmat. Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik sulisunik isumalluutaasunik immikkut suliamut immikkoortitsereerpoq.

- 3. Tasiilami nunaqarfinnilu eqqaaniittuni periutsit suut malinneqartarpat?**

Nuna tamakkerlugu malittarisassiaq aamma apeqqummut 2-mut akissut innersuussutigineqarput.

- 4. Tasiilami eqqaanilu tarnikkut nappaateqarneq qanoq paasiniarneqartarpa, isumatsassimangaartoqartoq imaluunniit tarnikkut nappaat inuup isumaanik misigissusianillu allanngortitsisartoq atorneqartoq**

**pasitsaanneqarsimappat imaluunniit sumiginnagaanerup,
kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimanerup kingunipilui
atorneqarsimappata imaluunniit allatigut ilungersunartorsiorneq
atorneqarsimappat?**

Innuttaasunik timikkut tarnikkullu napparsimasunik peqqinnissaqarfiup isumagisaanik misissuineq nuna tamakkerlugu assigiimmik ingerlanneqartarpoq, aamma nakorsap naliliineranik tamatumalu kingorna immaqa innersuussinermik tunngaveqartarpoq. Nunap immikkoortuini nakorsat tamarmik Dronning Ingridip Napparsimavissuanut, DIN-imut sianerlutik tarnikkut napparsimasut pillugit pigaartumit siunnersorneqartuaannarsinnaapput. Innuttaasut tarnimikkut napparsimasut DIN-imi tarnimikkut napparsimasut immikkoortorta qarfiannut attaveqartartut nakorsarneqarnerat nakorsaanissamut pilersaarut allanneqarsimasoq malillugu ingerlasarpoq. Tamatuma saniatigut innuttaasut imminut toqoriarsimasut imminullu toqunnissamut siorasaarinnermik ersersitsisimasut oqaloqateqarnissamik neqeroortoqartarpoq.

Oqaatigineqassaaq napparsimasut DIN-imut innersuunneqarsimasut tarnimikkullu napparsimasunut immikkoortorta qarfirmut attaveqartartut taamaallaat Peqqinnissaqarfiup isumagisaanik tarnip pissusiinik oqaloqateqarsinnaallutillu tarnikkut napparsimaneq pillugu nakorsarneqarsinnaammata.

**5. Tasiilami nunaqarfiinilu ikiugasuarnissamut upalungaarsimasoqarpa,
sakkortuumik pisoqarsimatillugu soorlu imminut toquttoqarsimappat
imaluunniit arlallit ataatsikkut imminut toqussimappata?**

Peqqinnissaqarfik imminut toqunnermut tunngatillugu nukinginnartumik pisoqartillugu ajornartoortoqartilluguluunniit upalungaarsimasuutitanik peqanngilaq. Tamatuma saniatigut apeqqummut 4-mut akissut innersuussutigineqarpoq. Taamatutaaq taama pisoqartillugu kommunimi upalungaarsimanissamut akisussaaffimmut innersuussisoqarpoq. Kiisalu eqqaaneqarsinnaavoq kommunit tassanngaannartumik ikiorasuarneqarnissartik Namminersorlutik Oqartussanut qinnutigisinnaammassuk, namminneq tamanna ilaatigut imminut toquttoqarsimatillugu aqqissuussinnaanngippassuk / pilersissinnaanngippassuk.

**6. Inunnik isumaginninnerup iluani atorfiit ilinniarsimasunik inuttaqartussat
qanoq inuttaqartinneqarpat? Atorfiit tamarmik inuttaqarpat imaluunniit
atorfinnik ammasoqarpa? Atorfiit inuttaqarsimanngippata, qassit
inuttaqanngillat?**

Tasiilami kommunip isumaginnittoqarfiani sulisunik atorfinitsitsineq kommunip nammineq susassaraa.

**7. Naalackersuisut isumaat naapertorlugu Tasiilami nunaqarfiinilu tarnikkut
nappaateqarneq tarnillu pissusaatigut nappaateqarneq eqqarsaatigalugit
sullissineq naammappa?**

Peqqinnissaqarfiup iluani sulisussarsiorneq ataatsimut isigalugu nuna tamakkerlugu unamminiarnartuuvoq. Tamanna aamma tarnimikkut napparsimasut immikkoortorta qarfianni atuuppoq. Peqqinnissaqarfimmi sulisut

najuussinnaangikkaangata qarasaasiaq atorlugu peqqissutsikkut sullissinikkut tamanna matussuserneqarniartarpoq.

Kommuneqarfik Sermersooq peqatigalugu Peqqinnissamik isumaqatigiisummi Allorfiup ataani inissisimasumik misiliutaasumik Tasiilami aallartitsisoqassaaq, taamaasilluni najugaq qimannagu aanngajaarniutinik annertunerusumik pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasoqarsinnaanera anguniarlugu.

Aamma apeqqummut 10-mut akissutit takukkit.

8. Sakkortuumik nalaataqarsimasut PTSD-millu napparsimasut katsorsarneqartarpat kiisalu nunatsinni nunaqarfinni isorliunerusunilu iliuseqarasuarnissamut upalungaarsimasuutitaqartoqarpa? - Taamaassimappat sumi aamma qanoq upalungaarsimasoqarpa?

Peqqinnissaqarfik immikkut ajoqusernermik kingunerlutsitsinerlutit PTSD-mullu tunngasut eqqarsaatigalugit tassangaannartumik upalungaarsimasartunik peqanngilaq. Tamatuma saniatigut apeqqutinut 1-5 akissutit innersuussutigineqarput.

9. Naalackersuisut isumaat naapertorlugu Kommuni ikiorneqarnissaminut pisariaqartitsiva nukitsigut, aningaasatigut allatigulluunniit Tasiilami eqqaanilu meeqqat inuusuttullu atungarliungaartut ikiorserneqassappata?

Isumaginninnermut tunngatillugu Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiup kommunit ilaatigut meeqqanut tunngatillugu siunnersuineq ilitsersuinerlu isumagisarpai. 2018-imi aningaasaqarnermut inatsisini kontomut pingaarnermut 30.01.02-mut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik innersuussisoqarpoq.

10. Tasiilami eqqaanilu inunnik isumaginninneq aamma inunnik isumaginnittut suliniutaat kiisalu peqqinnissakkut suliniutit pillugit Naalackersuisut Kommuneqarfik Sermersooq sutigut suleqatigaat?

Peqqissutsimut Iisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfiup massakkut imminut toquttoqarsimatillugu, imminut toqoriarsimasoqartillugu imminullu toqunnissamik soorasaarisooqarsimatillugu iliuserineqartartussat nuna tamakkerlugu atuutilersinniarpai. Tamatumani kommuni, politiit peqqinnissaqarfillu suleqatigiipput. Innuttaasut allanut innersuunneqattaannginniassammata ullumikkornillu pilertornerusumik ikiorneqarniassammata iliuserineqartussanut tunngatillugu ataqatigiissakkamik suliniartoqarnissaa pisariaqarpoq. Danmarkimi Livslinjen suleqatigalugu susassaqarfinni assigiinngitsuni sulisut imminut toqunnissamik eqqarsaatit pillugit innuttaasunik oqaloqateqarnissamut sakkussat pissarsiariummallugit ingerlaannarlu aarlerinartoqarneranik nalilersuisinnaajumalluni pikkorissarnissamik neqeroorfineqartarput. Naggasiutigalugu innuttaasut ajornartorsiornerminni/nanertisimanerminni eqqarsaatitik malillugit iliuseqartannginnissaannik ikiorneqartariaqarput, taamaattumik ThinkInuk imminut toquttarnermik pinaveersaartitsinermit suliniutigineqartut ilagaat.

Tamatuma saniatigut 2016-imi Naalackersuisut suliniummik aallartitsipput, tamatumani Tasiilaq immikkut ukkatarineqarluni, tassunga ilagitillugu Tasiilami suliniutit ingerlareersut ataqatigiissarnissaat qulaajarnissaallu. Suliniut aqutsisoqatigiit ataannut

inissinneqarpoq, tassanilu Kommuneqarfik Sermersooq aamma ilinniartitaanermut, peqqissutsimut isumaginninnermullu naalakkersuisoqarfiit ilaasortaataqarput. Massakut suliniutip Kommuneqarfik Sermersuumut tunniunnissaa sulissutigineqarpoq.

Tamatuma saniatigut Kommuneqarfik Sermersooq peqqissutsikkut isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq.

Taamatutaaq ilisimatitsissutigineqarsinnaavoq Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik, ilaatigut peqqinnissaqarfik ilagalugu, kinguaassiuutitigut kannguttaatsuliornermik akiunissamut paasissutissanik katersilluni suliniummut ilaammat.

Kiisalu Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik 2018-imi septembarimi Kommuneqarfik Sermersuup isumaqatigiissuteqarfiginerata kingunerisaanik Tasiilami isumaginnittoqarfimmi sullissinermi ikiuisimammat.

11. Tasiilami inunnik isumaginninnikkut suliniutit qaffassarniarlugit ilinniartitsisut peqatigiiffianik, inuutissarsiortunik, oqaluffimmik innuttaasulluunniit akornanni allanik Naalakkersuisut suleqateqarpat?

Suliniutinut assigiinngitsunut tunngatillugu Peqqinnissaqarfik kommunit peqatigalugit susassaqarfiit akimorlugit ataatsimiititalianut ilaavoq.

Apeqqummut 10-imut akissummi takuneqarsinnaasutut Naalakkersuisut Kommuneqarfik Sermersooq Tasiilami susassaqarfiit akimorlugit suliniuteqarneq pillugu suleqatigaat. Naalakkersuisoqarfinni pisortat kommuninilu susassaqarfinni assigiinngitsuni pisortaaneerit aqutsisoqatigiinni sinniisuupput. Taamaaliortoqarpoq suliniummi sapinggisamik amerlanerpaat matussuserniarlugit, taamaalillunilu najukkami isumalluutit pioreersut attaveqarfiginiarlugit. Matumani Kommuneqarfik Sermersooq pingaarutilimmik inissisimavoq, ulluinnarni innuttaasunik attaveqartartunik sulisoqaramik.

12. Naalakkersuisut pilersaaruteqarnerlutik oqartussaaffinnik allanik suleqateqarnissaminnut imaluunniit inunnik isumaginnermut aningaasaliinerusalernissaminnut kiisalu Tasiilami inunnik isumaginninnikkut sullissinermik nalilersuisarnissaminnut imaluunniit inunnik isumaginninnerup iluani suliniutinik misissuinissaminnut immaqqa Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugu?

Naalakkersuisut aamma Kommuneqarfik Sermersuup akornanni pisortatigoortumik suleqatigiinneq pilersinneqareerpoq. Suleqatigiinneq 2016-imiilli ingerlanneqarpoq.

Aqutsisoqatigiinnut ilaasortaapput:

Meeqqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivimmi pisortaaneq, Kommuneqarfik Sermersooq

Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsivimmi pisortaaneq, Kommuneqarfik Sermersooq Ineriartortitsinnermut pisortaq, Kommuneqarfik Sermersooq

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq, Naalakkersuisut

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq, Naalakkersuisut

Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfimmi pisortaq,
Naalackersuisut

Susassaqarfinnut, sakkussanut annertussutsinullu tunngatillugu suliniutit
assigiinngisitaartorujussuummata nakkutiginneriaaseq takussutissaasut pingaarutillit
arlallit tunngavigalugit ukiut ingerlaneranni ataatsimut nalilersuinissamut iluaqutaasooq
atorneqarpoq.

**13. Naalackersuisut pilersaaruteqarnerlutik nuna tamakkerlugu imminut
toqunniarlutik eqqarsartut ulloq unnuarlu attavigisarsinnaasaannik
pilersitsinissaminnut? - Taamaassimappat qaqugu pilersinneqarnissaa
naatsorsuutigisinnaavarput? Taamaattoqanngippat, sooq
pilersaaruteqartoqanngila?**

2018-imi aningaasaqarnermut inatsisini kontomi pingaarnermi 30.01.02
Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmit ersersinneqartutut oqarasuaatikkut
siunnersuisarfinnik pioreersunik ingerlatsinissamut kattussinissamullu aningaasat
immikkoortinneqareerput. Tamanna ilaatigut oqarasuaatikkut siunnersuisarfiit
ammasarfiisa sivitsornissaannut periarfissiivoq. Nuna tamakkerlugu oqarasuaatikkut
siunnersuisarfiit pitsanngorsarnissaat siunertaralugu aaqqissuussaq tamanna
nalilersorneqarumaarpoq.

**14. Qulaani allassimasunut tunngasunik allanik Naalackersuisut
soqutiginarunik paasisutissiisinnaappat?**

Apeqqutinut 1 – 13 akissutit innersuussutigineqarput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Doris J. Jensen

Apeqqutitut 2-mut aamma 3-mut ilanngunneqartut

Nuna tamakkerlugu malittarisassat uku atuupput

1) Siunertaq

Una nuna tamakkerlugu ilitsersuut Peqqinnissaqarfimmi napparsimasut imminut toqoratarsinnaanerannik nalilersuinermut nakkutiginninnermullu tunngatillugu assigiimmik suleriuseqarnissamik qulakkeerneqassaaq

1.1) Akisussaaffik

Nunap immikkoortuani aqutsisup susassaqarfimmi aqutsisup ilitsersuutit ukua sulisunit ilisimaneqarnissaat akisussaaffigaat

Nakorsap pigaartup/napparsimasunut akisussaasup ilitsersuutit maleruarneqarnissaat akisussaaffigaa

Sulisut paaqqutarinnittut pigaartut/napparsimasunut akisussaasut ilitsersuutit ukua nakorsallu pigaartup pilersaarusi malillugit ingerlanneqarnissaata nakkutiginnissaa akisussaaffigaat

2) Periuseq

Nakkutilliineq

Napparsimasut peqqinnissaqarfiup sulisuinut orniguttut imminullu toqunnissaminnik oqaaseqartut nakorsamit pigaartumit misissorneqassapput.

Taamatut nakkutilliineq peqqinnissaqarfiup suliffeqarfiinut nakorsalinnut orniguttoqarneratigut ingerlanneqassaaq.

Peqqinnissaqarfiup immikkoortortaqqarfianut nakorsaqqanngitsumut saaffiginnittoqarpat nakkutilliineq qarasaasiakkut attaveqaatit atorlugit nunap immikkoortuani napparsimmavimmi / peqqissaavimmi nakorsamit ingerlanneqassaaq.

Paaqqutarinninnermik suliaqartartut naliliinissamik piginnaatinneqarsinnaapput aatsaat imminut toqoratarsinnaasunik naliliinermik tarnilluunniit pissusiinik immikkut ittunik ilisimasaqarpata. Nunap immikkoortuani nakorsamit aqutsisup/nakorsaanerup aqutsisup nammineerluni piginnaatitsissut ingerlateqqissavaa.

Naliliineq

Sioorasaarineq qamuuna sakkortuumik aalassannikkut oqaatigineqartoq nalilernerqarpat napparsimasullu taamaaliorniarnani erseqqissumik oqaatigippagu napparsimasoq sapaatip-akunnerani tulluuttumi malittarinilluni oqaloqateqarnissamik isumaqatigiissuteqarnikkut angerlartinneqarsinnaavoq.

Napparsimasup sioorasaarutiminik eqquutitsinissaata ernumassutiginnissaanut tunngavissaqartoq nalilernerqarpat napparsimasoq napparsimmavimmut unitsinneqassaaq.

Naliliinermi uku malittarisassaasinnaapput:

Imminut toqunnissamik eqqarsaatit imminullu toqunnissamik siunertaqarneq:

- Toqumik eqqarsaatit, inoorusunnginneq toqorusunnerlu.
- Imminut toqunnissamik pilersaarutit.
- Periutsimik ulorianartumik toqqaanissamik pilersaarutit.
- Toqunnissamik qularuteqannginneq.
- Imminut toqunnissamut ileqqorissaarnikkut upperisarsiornikkulluunniit akimmisaarfeqarpiannnginneq

Imminut toqunnissamut aarlerinartorsiortitsinnaasut

- Siusinnerusukkut tarnikkut naalliuutit pissutigalugit napparsimmavimmut unitsinneqartariaqarsimaneq.

- Siusinnerusukkut imminut toqoriarsimaneq.
- Massakkut tarnikkut naalliuuteqarneq.
- Aalakoorneq, nakorsaatitornermit ikiaroornermilluunniit sunnertisimaneq.

- Imminut toqoratarsinnaanermut aarlerinartoqarneranik takussutissat
- Napparsimasup miserratisinnaanngisaanik imminut toqunnissamik eqqarsaateqartuarneq.
- Imminut toqunnissamik kajumissuseqartuarneq.
- Imminut toqukkusuleriataarnermik aqutsinnaannginneq.
- Imminut toqunnissamik kajumissaarneqarnermi naaggaarsinnaannginnermik ernumassuteqarneq.
- Imminut toqunnginnissamik oqaatsitsigut isumaqatigiissuteqarsinnaannginneq.
- Isumalluurtuunnginnermik nappaateqarneq neriuuteqanngitsutullu misigineq: Inuuneq tamaanga killeqarpoq pitsaanerulertoqarnissaanillu neriuutissaqanngilaq.
- Isumatsaqqarujussuurtut misiguarneq, sinissinnaanngilluinnarneq, isumatsaqqasutut pissuseqarluni tarnikkut napparsimanermut takussutissaqarneq.
- Isumap allanngoriataarujussuurtarnera, qamuuna sakkortuumik aalassanneq, misigissutsit allanngoqattaartarnerat, ilaguutiinnalernermit sunniinarsarisarnermut nikerartarneq, eqqarsaqqaarmani iliuuseqaaqajaasarnert.
- Qanigisanut toqorusunnermik imminulluunniit toqunnissamik pilersaaruteqarnermik oqarsimaneq.
- Imminut toqunniarluni iliuuseqartuarneq.
- Nakorsap, sulisut qanigisaasulluunniit imminut toquttoqarnissaanik "ilimasunnerat": Paasiuminaatsumik oqaaseqartarneq, pisuusaarneq (tassangaannartumik pitsaanerulerneq qularuteqanngilluinnarnerlu) attaveqaaqatigiinnerlunnerlu.

Nalornisoqartillugu Nuummi tarnimikkut napparsimasut immikkoortorta qarfianni pigaartoq attavigineqarsinnaasoq.

Napparsimasumik nakkutiginninnissamat pilersaarut

Nakorsap napparsimasoq uninngasoq qimannginnerani sulisut paaqqutarinnittut allakkatigut pilersaarummik tunereersimassavai, tassanilu minnerpaamik makku ilanngunneqassapput:

- Napparsimasoq nammineq kajumissutsimik imaluunniit pinngitsaaliissummik uninnganersoq
- Napparsimasoq aalajangersimasumik paartumit imaluunniit immikkut nakkutigineqarnissamik pisariaqartitsinersoq
- Immikkut nakkutilliinissaq pisariaqarpat tamanna qanoq annertutigissanersoq allaatigineqassaaq
- (akulikissuseq, nakkutilliinerit, matumik ammatitsinerit)
- Inimi tamatumani uffarfimmi/perusersartarfimmi aarlerinartorsiortitsisininaasunik annikillsitsineq
- Atortunik ipittunik peersineq
- Atortunik sequmiinikkut ipittunngortinneqarsinnaasunik peersineq
- Siniffiup qulaani tigummivimmik peersineq
- Oqorutit nakkarnaveeqqataannik peersineq

- Atortunik imminut qiminnermut atorneqarsinnaasunik, soorlu kalerrisaarutip allunaasaanik, makeqqaatip qiterutaanik ass. peersineq.
- Napparsimasup pigisaanik imminut toqunnermut atorneqarsinnaasunik peersineq
- Napparsimasup nassataanik, aamma pooqattanik imminut toqunnermut atorneqarsinnaasunik imaqarsinnaasunik, peersineq

3) Uppernarsaaneq

Nakorsap napparsimasumik nalilersuinini napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfimmi uppersassavaa.

Nakorsap napparsimasumut pilersaarut nakkutiginninnissallu annertussusaa napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfimmut uppersassavaa qulakkiissallugulu sulisut paaqqutarinnittussat pilersaarut atuareerlugulu paasereeraat. Sulisut paaqqutarinnittut napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfimmi/ sygeplejcardex-imi uppersassavaat napparsimasumik nakkutiginninnissamut pilersaarut atuarsimallugu. Sulisut paaqqutarinnittut napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfimmi/ sygeplejcardex-imi/nakkutiginninnissamut immersuisarfimmi uppersassavaat napparsimasumik nakkutiginninnissaq innersuussutaasimasooq malinneqarsimasooq.

Tamatuma saniatigut Livslinjen suleqatigalugu imminut toquttoqarnissaanut aarlerinartunik nalilersuinnermut imminullu toqoriarsimasooqartillugu taakkunungalu tunngatillugu akuliunnerit pisinnaasunut tunngatillugu iliuuserineqartussat pillugit sulisoqassaaq.